

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

BS/202/2002

OSZCZĘDNOŚCI I LOKATY FINANSOWE GOSPODARSTW DOMOWYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 2002

Od wielu lat w miarę regularnie podejmujemy - na różne sposoby - problematykę sytuacji materialnej i stanu posiadania gospodarstw domowych. W październikowym sondażu¹ po raz kolejny zapytaliśmy ankietowanych o posiadane oszczędności - rodzaje lokat i zasobów finansowych.

Sytuację finansową gospodarstw domowych określają nie tylko oszczędności pieniężne, ale także dające poczucie bezpieczeństwa materialnego zasoby niegotówkowe, które w razie potrzeby można spieniężyć.

Ogólnie można stwierdzić, że w latach 1994-2001 zmieniała się zasobność gospodarstw domowych mierzona posiadaniem poszczególnych form lokat finansowych. Dynamicznie rosła popularność posiadania złotych kont bankowych, a traciło znaczenie odkładanie pieniędzy na książeczkę oszczędnościową. Posiadanie innych form lokat i zasobów finansowych podlegało mniej wyraźnym wahaniom. Natomiast w ciągu ostatniego roku w zasadzie nie odnotowaliśmy istotnych zmian w tej dziedzinie.

Spośród wymienionych na naszej liście wielu form oszczędności i lokat finansowych największą popularnością cieszy się konto bankowe a vista w złotych (34%) oraz terminowe konto bankowe w złotych (18%). W stosunku do ubiegłego roku w zasadzie nie zmieniła się

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (149) przeprowadzono w dniach 11-14 października 2002 roku na liczącej 1231 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

liczba właścicieli złotych kont bankowych bieżących i terminowych. Konta bankowe a vista w złotych posiada już jedna trzecia Polaków. Wprawdzie 2-punktowy wzrost w ciągu ostatniego roku odsetka posiadaczy takich kont nie uprawnia do mówienia o zmianach, jednak na podstawie danych zarejestrowanych w dłuższym okresie można wnioskować o stałej tendencji do utrwalania się zwyczaju powierzania swojej gotówki bankowi. Wskazywałyby na to również spadek (z 12% do 8%) liczby zwolenników przechowywania pieniędzy w domu. Jednak przy wyciąganiu takich wniosków należy zachować ostrożność, ponieważ porównanie danych dotyczących tej formy lokowania pieniędzy (i tylko w odniesieniu do przechowywania pieniędzy w domu) wskazuje raczej na okresowe wahania opinii niż na zmianę stylu dysponowania własną gotówką.

W porównaniu z liczbą posiadaczy kont złotych odsetek właścicieli kont dewizowych jest niewielki i od wielu lat pozostaje na niskim poziomie. Również na niskim poziomie utrzymuje się lokowanie pieniędzy w papierach wartościowych (bonach lokacyjnych, obligacjach, akcjach itp.) Ta forma lokat finansowych nie cieszy się popularnością i od 1999 roku, kiedy odnotowaliśmy spadek liczby posiadaczy akcji i obligacji, kształtuje się mniej więcej na tym samym poziomie.

Utrzymał się odnotowany przed rokiem wzrost liczby posiadaczy indywidualnej polisy ubezpieczenia na życie. W zasadzie nie zmieniło się też korzystanie z pozostałych form lokat i oszczędności.

Tabela 1

Czy ma Pan(i)/mają Państwo jakieś oszczędności lub inne zasoby materialne, które można spieniężyć w razie potrzeby? Czy jest/są to:	Wskazania respondentów według terminów badań									
	IV 1994 N=1207	IV 1995 N=1177	XI 1995 N=1254	X 1996 N=1158	II 1997 N=1716	X 1997 N=1168	III 1999 N=1065	X 1999 N=1111	X 2001 N=1020	X 2002 N=1231
	odsetki odpowiedzi twierdzących									
- książeczka oszczędnościowa	21	14	17	18	19	16	16	16	13	14
- konto bankowe terminowe w złotych	6	8	11	13	13	15	18	17	19	18
- konto bankowe a vista w złotych	6	7	9	14	13	13	15	19	32	34
- bony lokacyjne	2	1	2	2	3	2	1	1	1	1
- walutowe konto bankowe terminowe	6	4	4	3	3	3	2	2	3	3
- walutowe konto bankowe a vista	6	3	4	3	3	2	2	2	2	2
- akcje firm notowanych na giełdzie	4	3	2	2	3	4	2	3	3	2
- obligacje skarbu państwa	2	2	4	4	8	6	2	3	2	2
- jednostki uczestnictwa w funduszu powierniczym	2	1	1	2	2	1	2	1	3	1
- indywidualna polisa ubezpieczenia na życie (np. PZU Życie, Amplico Life, Commercial Union)*	-	-	-	-	15	13	15	18	25	24
- kosztowności	9	8	9	8	7	7	6	7	8	6
- gotówka (w złotych) w domu	16	11	15	13	14	15	12	7	12	8
- waluty w domu	3	3	2	3	3	2	2	1	3	2
- wartościowe przedmioty, które w razie potrzeby można spieniężyć, np. dzieła sztuki lub inne	-	-	-	-	4	-	-	4	3	2
- pieniądze ulokowane w nieruchomościach, mieszkaniach, które w razie potrzeby można sprzedać	-	-	-	-	11**	-	-	7	9	8
- pieniądze ulokowane w ziemi (działce budowlanej, rekreacyjnej itp.), które w razie potrzeby można sprzedać	-	-	-	-		-	-	9	10	8
Inne	2	1	1	2	1	2	2	2	0	1

* W poprzednich sondażach pytaliśmy o ubezpieczenie na życie w ogóle, nie tylko indywidualne. W roku 1996 ubezpieczenie takie deklarowało 21% respondentów.

** W roku 1997 pytaliśmy łącznie o lokaty w ziemi i nieruchomościach.

Chociaż odnotowane zmiany wskazań (1-punktowe lub 2-punktowe) nakazują mówić o stabilności zjawiska w odniesieniu do każdej z lokat osobno, jednak w porównaniu z rokiem ubiegłym wzrosła (z 38% do 42%) liczba gospodarstw, które nie mają żadnego zabezpieczenia finansowego, a tym samym zmalała (z 62% do 58%) liczba posiadaczy oszczędności pieniężnych lub zasobów finansowych ulokowanych w papierach wartościowych, przedmiotach, ziemi, nieruchomościach i innych walorach możliwych do spieniężenia. Obecnie ponad dwie piąte gospodarstw domowych nie ma żadnych tego rodzaju zasobów. Liczba takich gospodarstw jest obecnie większa niż przed rokiem, ale nadal pozostaje mniejsza niż w roku 1999 i latach wcześniejszych. Utrzymywanie się większej niż w latach dziewięćdziesiątych liczby posiadaczy różnego rodzaju lokat finansowych być może powoduje odnotowany w tym czasie wzrost odsetka osób mających konta bankowe w złotych, co oczywiście nie jest równoznaczne ze wzrostem zasobności tych, którzy stali się ich właścicielami. Może być jednak i tak, że mimo odnotowanego wzrostu liczby gospodarstw domowych niemających żadnego zabezpieczenia finansowego w formie jakichkolwiek lokat i oszczędności polskie rodziny mają się relatywnie lepiej niż w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych.

Tabela 2

Czy ma Pan(i)/mają Państwo jakieś oszczędności lub inne zasoby materialne, które można spieniężyć w razie potrzeby?	Wskazania respondentów według terminów badań								
	IV 1994	IV 1995	XI 1995	X 1996	X 1997	III 1999	X 1999	X 2001	X 2002
	w procentach								
Niemający żadnych lokat ani oszczędności	49	58	54	50	50	52	50	38	42
Dysponujący tylko jedną lokatą finansową	25	23	23	21	26	25	20	24	23
Dysponujący dwoma rodzajami lokat finansowych	12	7	9	13	12	11	12	16	16
Dysponujący trzema rodzajami lokat finansowych	7	6	6	8	5	7	9	8	9
Dysponujący czterema i więcej rodzajami lokat finansowych	7	6	8	10	7	6	9	13	10

* Do marca 1999 badani wybierali spośród czternastu, a od października 1999 spośród szesnastu wymienionych w kwestionariuszu form oszczędzania.

Podobnie jak przed rokiem najwięcej Polaków korzysta z jednego lub dwu rodzajów lokat finansowych i sytuacja ta nie zmienia się od lat. Nie uległa również zmianie liczba badanych posiadających trzy rodzaje lokat finansowych. Nieco zmalał natomiast (z 13% do 10%) odsetek tych, którzy dysponują większą liczbą lokat.

Styl lokowania pieniędzy związany jest, co oczywiste, z położeniem społecznym i ekonomicznym ankietowanych. Im wyższe wykształcenie i lepsza ocena własnych warunków materialnych, tym częściej respondenci twierdzą, że dysponują różnego rodzaju lokatami finansowymi, tym rzadziej zaś się zdarza, iż nie mają żadnych oszczędności (por. tabele aneksowe).

Dwie trzecie Polaków z wykształceniem podstawowym (66%) oraz ponad trzy piąte źle oceniających warunki materialne własnego gospodarstwa domowego (63%) deklaruje, że nie ma żadnego zabezpieczenia materialnego. Warto jednak zaznaczyć, że nawet wśród osób znajdujących się w uprzywilejowanej sytuacji materialnej (z wyższym wykształceniem, osiągających relatywnie wysokie dochody, należących do kadry kierowniczej i inteligencji) znaczne grupy również nie posiadają żadnych lokat i innych form zasobów finansowych stwarzających poczucie bezpieczeństwa materialnego (por. Aneks).

Opracowała
Macieja FALKOWSKA

A N E K S

Tabela 1. Czy ma Pan(i)/maja Państwo jakieś oszczędności lub inne zasoby materialne, które można spieniężyć w razie potrzeby? 1 - Niemający żadnych lokat ani oszczędności; 2 - Dysponujący tylko jedną lokatą finansową; 3 - Dysponujący dwoma rodzajami lokat finansowych; 4 - Dysponujący trzema rodzajami lokat finansowych; 5 - Dysponujący czterema i więcej rodzajami lokat finansowych

	(%)					Liczba osób
	1	2	3	4	5	
Ogółem	42	23	16	9	10	1231
Płeć						
Mężczyźni	38	26	16	10	10	588
Kobiety	45	20	17	9	10	643
Wiek						
18-24 lat	51	18	15	9	7	190
25-34	30	28	19	10	14	222
35-44	38	19	19	15	9	222
45-54	36	29	16	7	12	261
55-64	48	19	15	6	12	143
65 lat i więcej	53	22	13	7	6	193
Miejsce zamieszkania						
Wieś	51	23	13	7	6	451
Miasto do 20 tys.	46	21	17	11	4	158
20-100 tys.	36	21	20	12	10	241
101-500 tys.	34	28	15	6	15	232
501 tys. i więcej mieszk.	27	21	22	11	19	149
Wykształcenie						
Podstawowe	66	18	9	5	2	324
Zasadnicze zawodowe	46	28	12	8	5	330
Średnie	27	24	23	12	15	469
Wyższe	18	18	25	13	26	108
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	26	14	18	12	30	76
Prac.umysł.hiż.szczębia	17	20	28	18	17	132
Pracownicy fiz.- umysł.	29	27	19	8	16	95
Robotnicy wykwalifikowani	35	35	16	6	8	98
Robotnicy niewykwalifik.	48	27	18	6	2	44
Rolnicy	51	22	6	18	2	55
Pracujący na własny rach.	10	22	37	17	14	62
Bierni zawodowo						
Rencisci	60	17	11	6	5	118
Emeryci	48	21	15	7	9	230
Uczniowie i studenci	54	10	14	11	10	78
Bezrobotni	54	30	8	3	4	186
Gospodynie domowe i inni	48	24	13	11	4	56
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	21	29	18	12	21	179
spółce właścicieli	31	19	24	14	12	105
prywatnych i państwa	25	23	27	11	13	210
sekt. pryw. poza rolnict.	51	22	7	18	2	55
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	69	20	7	3	1	185
300-399	53	30	9	5	4	91
400-599	40	22	16	12	10	200
600-800	30	33	19	11	7	205
Powżej 800 zł	19	19	19	16	26	189
Ocena własnych war. mater.						
Złe	63	22	10	4	1	402
Średnie	37	23	19	10	11	588
Dobre	17	24	21	16	22	241
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	34	32	21	8	5	70
Raz w tygodniu	42	22	17	8	11	622
1-2 razy w miesiącu	40	21	16	14	9	199
Kilka razy w roku	44	23	12	9	11	219
W ogóle nie uczestniczy	38	23	16	12	11	116
Poglądy polityczne						
Lewica	35	25	18	9	13	312
Centrum	32	28	21	11	10	322
Prawica	34	23	18	11	14	249
Trudno powiedzieć	61	18	10	6	5	346